

Lovforslag nr. L 31. Betænkning afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 3. november 1978

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v.

(Efterløn)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder haft samråd med arbejdsministeren, finansministeren, socialministeren og ministeren for økonomisk samordning. Arbejdsministeren har desuden skriftligt besvaret spørgsmål fra udvalget.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

ASE, Arbejdsløsheds-kassen for Selvstændige Erhvervsdrivende i Danmark,
BKMf, Bageri-Konditori-Mølleri og Biscuitarbejdernes Fagforening i København,

Cheminova,

DANA, Danske Næringsdrivendes Arbejdsløshedskasse,

Dansk Arbejdsgiverforening,

Den danske Bagerstands Fællesorganisation,

Københavns Bagerlaug,

Rasmussen, Børge Mose, bogholder, Ringe, og

Rudowski, D., København.

Derudover modtog udvalget i folketingsåret 1977-78 i forbindelse med behandlingen af det da fremsatte forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Efterløn) (L 220) skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Butikshandelens Fællesraad, Håndværksrådet, De Samvirkende Danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Dansk Fiskeriforening, Danmarks Havfiskeriforening, Liberale Erhvervs

Råd og Centralforeningen af Benzinhandlerne i Danmark,
Dansk Hospitalsforbund,
Dansk Typografforbund og Typografernes Arbejdsløshedsudvalg,
Elowsson, Karen, Ishøj,
Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg,
Juil, Egon, København,
Maskinmestrenes Forening og
Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger.

Arbejdsministeren har såvel i skriftlige besvarelser som i samråd understreget, at der er tale om en frivillig ordning, hvorved der gives et tilbud til ældre arbejdsløsheds-kassemlemmer, og at ordningen hviler på en enig indstilling fra lønmodtagerorganisationerne.

Endvidere har arbejdsministeren såvel i skriftlige besvarelser som under samråd givet tilsagn om, at der inden lovens ikrafttræden vil blive søgt udarbejdet regler om fradrag i efterlønnen for pensioner og lignende indtægter, der træder i stedet for en mistet arbejdsindtægt.

Det forudsættes, jfr. bemærkningerne til lovforslaget, at sådanne indtægter omsættes til timer ved brug af kassens omregnings-sats, og at der fradrages for dette antal timer i efterlønnen.

Udvalget har overvejet og med arbejdsministeren haft samråd om spørgsmålet om principperne for, hvornår en selvstændig erhvervsdrivende må anses at være ophørt med sit personlige arbejde i virksomheden og således er berettiget til efterløn.

Arbejdsministeren har over for udvalget understreget, at der i reglerne herom vil blive givet retningslinjer for, hvornår det personlige arbejde må anses for ophørt, herunder om pågældendes indflydelse på virksomhedens drift gennem besiddelse af aktieposter og lignende tilsiger, at han er trådt tilbage fra arbejdslivet. Udgangspunktet vil være det samme, som gælder i relation til selvstændiges adgang til arbejdsløshedsdagpenge.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets og venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) fremhæver, at lovbestemt førpension – eller efterløn, om man vil – alene bør knyttes til, om vedkommende er nedslidt og derfor ikke i stand til at fortsætte på arbejdsmarkedet. Når grænselinjen skal drages mellem dem, der opnår sådan efterløn, og dem, der ikke gør det, må alene omfanget af den bevarede erhvervsevne tillægges betydning. I stedet har regeringens forslag karakter af, at efterlønsmidlerne fortrinsvis skal virke som genydelse for modtagne tilskud til de socialdemokratiske partikasser og valgfonds. SV-regeringen vil nemlig diskriminere efter, om den pågældende i 5 år har været medlem af en bestemt privat organisation (arbejdsløshedskasse) eller haft anden lignende organisationsmæssig tilknytning. Også fysisk alder bruger regeringsforslaget som diskriminationskriterium (60 års aldersgrænsen). Når en person på 59, 54 eller 24 år måtte være helbredsmæssigt nedslidt, burde vedkommende have så stor en førtidspension, som statsfinansernes stilling tillader. Men denne stilling bør ikke forringes ved granskastninger af førpensionsydelse til fuldt arbejdsdygtige personer på 60, 62 eller 65 år.

Det, regeringen foreslår, er altså en forskelsbehandlingslov. Fremskridtspartiet er tilhænger af ligebehandling af borgerne, og mindretallet indstiller derfor lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Førtidspensionslovgivningen burde være én enkelt altomfattende gennemsigtig ordning og ikke – som socialdemokraterne arbejder på – en bureaukratisk jungle af forskellige pensionsformer i love om enke-, invalide- og folkepension samt nu efterløn. Det

bevirker, at 2 mennesker, hvis situationer er ret ensartede, behandles efter vidt forskellige regelsæt med forskellige månedsbetøb og andre vilkår. Det er svært at forstå, at naboen skal have 73.868 kr. udbetalt (ca. 80.000 kr. om et lille års tid), når man selv i samme situation blot får 15.864 kr. eller 25.128 kr., og det bliver ikke lettere ved, at regeringen bliver ved med at bedøve befolkningen i den samme grammofonrille om, at naboen får en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning, mens man selv bare er underkastet en socialpolitisk foranstaltning. En sådan lovgivningsfacon er uacceptabel.

Det er et blåslivsløgnfatamorgana at foregøgle nogen, at en udvidet pensionslovgivning skulle skaffe arbejde til én eneste, som nu er arbejdsløs. Var det så let at klare arbejdsløshedsulykken, kunne man jo blot udbyde lige så mange pensionsportioner, som man har registreret ubeskæftigede. Den samfundsøkonomiske sammenhæng er imidlertid, at produktionslivet belastes med udgifterne til pensionen plus administrationsomkostningerne. Disse beløb må indkalkuleres i firmaernes salgspriser, og derfor kan der sælges færre varer. Følgen heraf er, at der bliver færre arbejdsplader. Hver gang der førtidspensioneres 20.000 ældre medarbejdere, må det derfor forventes, at mindst det samme antal arbejdspladser må nedlægges. Det er derfor fejltænkning af dimensioner at påstå, at der skulle være den automatik, at når en 62-årig trækker sig tilbage fra en arbejdsplads, kan en 22-årig straks den næste dag rykke ind i den. Som arbejdsløshedsbekæmpelse vil efterlønsordningen blive den samme fiasko, som tilfældet har været med alle de mange andre såkaldte beskæftigelsesplaninitiativer, socialdemokraterne med brask og bram har lanceret. Simpelt hen fordi den hviler på samme mangel på respekt for samfundsøkonomiens naturlove.

Befolkningens aldersklassemæssige sammensætning udvikler sig i øjeblikket sådan, at vi ikke kan tillade os at sænke pensionsalderen, før vi har opnået rigdomsførøgelse ved, at vi først har kunnet standse gældsætningen til udlandet, dernæst tilbagebetalt den letsindigt pådragne udlandsgæld og endvidere opsparet en valutareserve. Vejen frem til lavere pensionsalder går altså over produktionsførøgelse. En sådan kræver, at hundredtusinder flere hænder kommer i arbejde i

nyttig beskæftigelse. Men for hver gang en person går på efterløn, er der én færre i arbejdslivet. De gammelpartiskabte ulvetider er bestemt ikke til nu at fremskynde, at mennesker forlader arbejdslivet – endsiges skabe grundlag for, at de mod deres inderste ønske presses væk fra den aktive beskæftigelse, som giver deres liv indhold og arbejdsglæde, og over i en passiv tilskuerrolle, hvori de visner væk.

Af de anførte grunde stemmer fremskridtspartiet imod det foreliggende lovforslag, men partiet deltager meget gerne i forbedringsbestræbelser vedrørende den almindelige fø pensionslovgivning.

Endvidere ønsker fremskridtspartiet som altid at gøre en indsats for, at de værste skrubtudser fjernes fra dårlige lovforslag ved at fremsætte ændringsforslag. Arbejdsmarkedsudvalgets flertal har imidlertid jaget det foreliggende lovforslag igennem til afgivelse af betænkning, uden at udvalget har haft den fornødne tid til blot at gøre arbejdet halvfærdigt. Derfor har der ikke været tidsmæssige muligheder for at få ændringsforslagene med i nærværende betænkning, og de vil derfor blive stillet uden for betænkningen, eventuelt til 3. behandling, hvis jaskeriet med dette teknisk elendig udformede lovforslag fortsætter, så det sættes på folketingets dagsorden til 2. behandling, før der har været fornøden tid til at udforme ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke medvirke til det af arbejdsministeren fremsatte forslag om efterløn, men opstiller ved ændringsforslag nr. 1 et alternativt forslag, der giver alle beskæftigede lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende i aldersgruppen 60–66 år ret til en deltids efterløn. Formålet med det konservative alternative forslag er at give de 60-årige en mulighed for at reducere arbejdsindsatsen, men samtidig opretholde den forbindelse til arbejdslivet, som er af stor menneskelig betydning for de fleste. I forhold til regeringens forslag er der følgende fordele ved det konservative forslag:

1) Det undgås at fremkalde tilstande på arbejdsmarkedet, hvor ældre medborgere søges presset ud.

2) Det opfylder et klart udtalt ønske, der også er fremsat over for udvalget, om at give de lønmodtagere og selvstændige, der ikke længere har kræfter til at udøve en fuld arbejdsindsats, mulighed for en nedtrapning som overgang til pensionen.

3) De økonomiske konsekvenser er beherskede og overskuelige. Udgifterne vil kun blive af en sådan størrelsesorden, at det nogenlunde vil svare til den arbejdsløshedsunderstøttelse, som spares derigennem, at andre kan overtage de ledigblevne stillinger. Derfor vil det også være rimeligt at lade staten overtage finansieringen.

4) Forslaget vil ikke bebyrde erhvervslivet, og det undgås således at pålægge virksomhederne en omkostningsforhøjelse, der kan bevirke, at beskæftigelsessituationen forværres yderligere.

5) Forslaget griber ikke ind i de eksisterende pensionsordninger, men respekterer disse fuldt ud. Ingen kan hævde, at dette forslag distancerer de eksisterende pensionsordninger, eller at det kan begrunde, at forskellige grupper med henvisning til efterlønsordningen kan fremsætte lønkrav, der kan true en kommende indkomstpøolitik.

6) Forslaget griber ikke ind i modtagerens tidligere dispositioner med hensyn til indbetalinger til pensionsydelse. Såfremt de 60–66-årige oppebærer en kapitalpension, hvortil de tidligere har bragt ofre gennem indbetalinger, vil de ydelser, disse modtager, hverken hindre eller begrænse deltids efterlønnen.

Såfremt mindretallets alternative efterlønsforslag gennemføres, vil det konservative folkeparti være indstillet på at stille forslag om forbedrede ydelser til invalidepensionister og førtidspensionister. I et sådant forslag bør indgå en adgang til at meddele førtidspension til 60-årige, der har været uden beskæftigelse en årrække.

Et *tredje mindretal* (centrum-demokraternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet samt det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et *fjerde mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) udtaler:

I 1968 fremsatte socialistisk folkeparti for første gang forslag om efterløn. En række af de hovedprincipper, som er indeholdt i dette forslag, genfinder man i regeringens lovforslag.

I en revideret udgave fremsatte socialistisk folkeparti sit efterlønsforslag i 1975 og 1977.

Det kan derfor næppe komme bag på nogen, at socialistisk folkeparti generelt støtter tanken om en efterlønsordning. Socialistisk folkepartis forslag har af naturlige grunde været udarbejdet som beslutningsforslag, hvilket indebærer, at forslagsstillerne har været åbne for forskellige varianter af et endeligt lovforslag.

I så henseende er nærværende regeringsforslag en variant af tidligere SF-forslag, selv om det på nogle områder bryder med nogle af socialistisk folkepartis principper. Ud fra en realistisk betragtning har socialistisk folkeparti valgt at gå ind i en positiv debat om regeringsforslaget, selv om socialistisk folkeparti finder, at denne variant både er mangelfuld og indsnævret i forhold til socialistisk folkepartis ønsker.

Socialistisk folkeparti finder specielt, at lovforslaget er indsnævret, fordi det kun omfatter de arbejdsløshedskasseforsikrede og ikke hele befolkningen, og frygter, at lovforslagets gennemførelse vil give adskillige komplikationer i forhold til de eksisterende pensionsordninger. Skulle dette imidlertid betyde, at de eksisterende pensionsordninger vil blive justeret i opadgående retning, vil man ikke møde modstand fra socialistisk folkeparti herimod. Men netop fordi socialistisk folkeparti forudsiger, at en sådan justering vil blive uundgåelig, må socialistisk folkeparti fastholde det synspunkt, at loven lige så godt fra starten kunne have været udformet på en sådan måde, at hele befolkningen var dækket ind af en efterlønsordning. Selve nedslidningsargumentationen, som ligger til grund for efterlønnen, kan jo næppe siges kun at være relevant i en arbejdsløshedskassesammenhæng, selv om det skal indrømmes, at man traditionelt finder de mest udsatte grupper inden for de arbejdsløshedskasseforsikrede område.

Disse forhold indebærer, at socialistisk folkeparti selvsagt heller ikke finder, at finansieringsformen er god.

Det forhold, at de nedslidte – og de endnu ikke nedslidte – skal bidrage direkte til deres

egen revalidering, finder socialistisk folkeparti er at vende tingene på hovedet. Nedslidningen af arbejdskraften er dels et forhold, der i allerhøjeste grad har relation til samfundet, dels har det en relation til dem, der ejer produktionsapparatet.

Når man derfor i regeringsforslaget har valgt ikke at lade efterlønnen finansiere af det offentlige, burde det indlysende alternativ have været, at det var arbejdsgiverne – og kun arbejdsgiverne – der havde finansieret ordningen.

Det er ud fra disse betragtninger, mindretallet har stillet sit ændringsforslag om fuld arbejdsgiverfinansiering.

Endvidere finder socialistisk folkeparti det urimeligt, at der i regeringsforslaget opereres med en aftrapningsordning. Alderen fra 60 til 66 år er for de fleste en særdeles aktiv periode, hvor man får mulighed for kreativ virksomhed, hobby, rejser m. v. Aftrapningsordningen betyder, at aktiviteterne skrues ned på så lavt et blus, at det tangerer de ringe livsudfoldelsesmuligheder, som man i dag byder folkepensionisterne.

Der findes en del i 60 års alderen, som ikke har behov for at gå helt ud af arbejdslivet. Det ville derfor have klædt lovforslaget, om man havde taget højde for en deltidsefterlønsordning. Socialistisk folkeparti nægter at tro på, at der ikke har været mulighed for, rent teknisk, at udforme en sådan løsning, og sammenholdt med bestemmelsen om, at efterlønsordningen kun er et engangstilbud, må man karakterisere disse bestemmelser som urimeligt hårde – eller snarere som aldeles fantasiløse.

Også her har mindretallet stillet ændringsforslag, der indebærer, at man dels kan vælge mellem hel og halv efterløn, dels kan træde ud og ind af efterlønsordningen. Det er jo ikke utænkeligt, at nogle efter et par år på efterløn var blevet så meget restitueret, at de fik lyst til at blive erhvervsaktive igen i et års tid, og selv om regeringens aftrapningsmodel blev vedtaget, ville det fortsat være muligt at administrere denne ordning. Her synes det mere at være et spørgsmål om manglende vilje end om manglende evne fra regeringens side.

Endelig skal mindretallet understrege, at socialistisk folkeparti altid har lagt vægt på, at efterlønsordningen bliver valgfri. Mindretallet erkender, at det kan være overordentlig

svært at lovgive på en måde, der sikrer denne valgfrihed. Men med det ændringsforslag, som mindretallet har stillet herom, vil det under alle omstændigheder være sikret, at der hverken kan indgås kollektive eller separate aftaler, der indebærer, at en lønmodtager mod sin vilje skal gå af, fordi vedkommende når 60 års alderen.

Med disse bemærkninger indstiller mindretallet lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *femte mindretal* (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) kan tiltræde lovforslagets intention om en art førtidspensionering, men ikke lovforslagets principper. Mindretallet lægger i denne forbindelse vægt på følgende:

- For det første omfatter lovforslaget ikke alle samfundsborgere.
- For det andet kan man i realiteten ikke gå ud af systemet igen.
- For det tredje indeholder lovforslaget ikke en blødere overgang, f. eks. deltidsordninger.
- For det fjerde skaber lovforslaget lovmæssig forvirring og mange enkelttilfælde af uretfærdigheder med hensyn til bestående pensionsordninger.
- For det femte bør førtidspensionering være en social opgave og som sådan være åben for alle og derfor betales over statskassen. For at begrænse de økonomiske konsekvenser burde aldersgrænsen til gengæld hæves til 62 år.
- For det sjette er der en uigendrevet frygt for, at de 60-66-årige kan blive udsat for pres i en arbejdsløshedssituation.

I overensstemmelse hermed har mindretallet stillet ændringsforslag nr. 2, hvorom i øvrigt henvises til de ledsagende bemærkninger.

I øvrigt mener mindretallet, at hele spørgsmålet om folke-, invalide- og førtidspension og om private og offentlige pensionskasser bør tages op til fornyet overvejelse med det formål at forenkle hele pensionsområdet.

Mindretallet indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *sjette mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede

ændringsforslag og udtaler i denne forbindelse følgende:

Venstresocialisterne har stillet forslag om at erstatte de nuværende pensions- og arbejdsledselsydelse med en såkaldt erhvervsudygtighedsydelse på niveau med de maksimale arbejdsløshedsdagpenge og indtægtsbestemt på den måde, at man kan supplere op til gennemsnitsindtægten for faglærte arbejdere. Overstiger ydelsen og indtægten dette gennemsnit, så nedsættes erhvervsudygtighedsydelsen tilsvarende. Venstresocialisternes forslag omfatter alle aldersgrupper, og ydelsen er en ret for den enkelte, så snart det ikke er muligt at blive genplaceret på arbejdsmarkedet og uanset årsagen. Ydelsen skal kunne opnås som alternativ til pensionsydelse, når man er fyldt 60 år.

Det foreliggende lovforslag ligger langt fra venstresocialisternes målsætning. Lovforslaget om efterløn bygger på, at hvis man har kunnet overleve den omfattende nedslidning i produktionen, indtil man fylder 60 år, så kan man få en efterlønsydelse. Hvis man er blevet offer for kapitalismens kyniske udbytning og er blevet udstødt fra arbejdsmarkedet tidligere, så er der intet at hente. Så bliver man straffet for livstid.

Venstresocialisterne vil gerne medvirke til at gennemføre en efterlønsordning i overensstemmelse med principperne i venstresocialisternes eget pensionsreformforslag eller som et første skridt på vejen til dets gennemførelse.

Venstresocialisterne stiller en række ændringsforslag, der sigter imod at fremme venstresocialisternes principper for de 60-åriges ydelser og opefter. Hvis disse ændringsforslag ikke vedtages, så er det lykkedes for regeringen at få et krav om en frivillig efterlønsordning med en ensartet ydelse svarende til arbejdsløshedsdagpengene i hele efterlønsperioden forpurret.

Regeringen hævder, at der er tale om en frivillig ordning. Dette er kun en halv sandhed. For de selvstændigt erhvervsdrivende er det rigtigt, at ordningen er aldeles frivillig – de bestemmer selv, hvornår virksomheden skal lukke. Samtidig har de en række særfordele i forhold til lønarbejderne. Der sker bl. a. ikke reduktion i efterlønnen på baggrund af arbejdsfri indtægter.

For en del ældre lønarbejdere vil der også være tale om at forlade arbejdsmarkedet fri-

villigt, så frivilligt, som det nu kan lade sig gøre under kapitalismens arbejdspress. Andre vil højst sandsynligt blive udsat for et pres fra arbejdsgiverside eller fra kollegaer.

I forhold til de ældre langtidsarbejdsløse, der står over for at falde for 26 ugers reglen, er der ikke tale om nogen form for frivillighed. Hvis de ikke accepterer at gå på efterlønsordningens midterste sats med det samme, så er der kun bistandskontoret tilbage. Her er der næppe mere at hente i kroner og øre.

På denne måde kommer regeringens efterlønsordning til at virke som en udstødningsordning for de ældre langtidsarbejdsløse. Deres ret til arbejdsløshedsdagpenge efter 26 ugers reglen beskæres med 1 år i forhold til andre arbejdsløshedskassemedlemmer. Det skal nu ikke længere være muligt for dem at oppebære arbejdsløshedsdagpenge i 3½ år, men derimod kun i 2½ år. Det er det samme som efterlønsperiodens første trin og altså sammenfaldende med dette. Derudover diskrimineres de ældre langtidsarbejdsløse ved ikke at have ret til et tilbud om job i 9 måneder, som andre langtidsarbejdsløse har det ifølge anden lovgivning, der i regeringens aktiviteter er blevet knyttet tæt sammen med efterlønsordningen.

Denne lovgivning udtrykker klart, at regeringen fører en del-og-hersk-politik. Arbejderklassen splittes. Arbejdsløshedsproblemet tilsløres i stedet for at blive løst. Statistikkerne ser lidt »pænere« ud.

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (Ninn-Hansen (KF) og Grethe Fenger Møller (KF)):

1) Paragraffen affattes således:

»§ 1

I lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovekendtgørelse nr. 471 af 25. august 1978, foretages følgende ændringer:

Efter kapitel 11 indsættes:

»Kapitel 11 a. Deltidsefterløn

§ 75 a. Deltidsefterløn ydes til lønmodtagere,

1. som er i alderen 60–66 år,
2. som i det sidste år har haft arbejde i gennemsnitlig mindst 40 timer om ugen,
3. som efter aftale med arbejdsgiveren nedsætter deres arbejdstid til 20 timer om ugen, og
4. som har bopæl her i riget, bortset fra Færøerne og Grønland.

§ 75 b. Deltidsefterlønnen for lønmodtagere udgør 30 pct. af den gennemsnitlige arbejdsindtægt i det sidste år, dog højst et beløb svarende til 50 pct. af højeste dagpenge efter § 47.

§ 75 c. Selvstændige erhvervsdrivende, der kan dokumentere, at de i det sidste år har haft arbejde i gennemsnitlig mindst 40 timer om ugen, og som kan dokumentere, at de nedsætter deres arbejdstid til 20 timer om ugen, er berettiget til deltidsefterløn, såfremt de opfylder de i § 75 a, nr. 1 og 4, fastsatte betingelser.

§ 75 d. Medhjælpende ægtefæller, der opfylder de i § 75 c nævnte betingelser, er ligeledes berettiget til at oppebære efterløn.

§ 75 e. Deltidsefterlønnen for selvstændige erhvervsdrivende og medhjælpende ægtefæller udgør 30 pct. af de pågældendes gennemsnitsindkomst i de 2 bedste regnskabsår inden for de sidste 5 år, dog højst et beløb svarende til 50 pct. af højeste dagpengesats.

§ 75 f. Deltidslønnen bevares, så længe arbejdstiden udgør 20 timer om ugen eller derunder.

§ 75 g. Deltidsefterløn udbetales af kommunerne.

§ 75 h. Udgifterne til deltidsefterløn afholdes af statskassen.

§ 75 i. Arbejdsministeren fastsætter efter indstilling fra arbejdsdirektøren, der har forhandlet med landsarbejdsnævnet, nærmere regler om ordningens udformning, herunder reglerne om dokumentation for selvstændige erhvervsdrivendes og medhjælpende ægtefæl-

les arbejdstid, jfr. § 75 c og d, og beregningsgrundlaget for ydelserne.««

Af et *mindretal* (Schak Nielsen (DR)):

2) Paragraffen affattes således:

»§ 1

I lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. lovbekendtgørelse nr. 471 af 25. august 1978, foretages følgende ændringer:

Efter kapitel 11 indsættes:

»Kapitel 11 a. Efterløn

§ 75 a. Efterløn ydes efter begæring til enhver, der helt eller delvis forlader arbejdslivet før det 67. år, hvad enten tilbagetrædelsen sker fra beskæftigelse eller ledighed.

§ 75 b. Ret til efterløn har personer i alderen 62-66 år, der er til rådighed for arbejdsmarkedet, og som har bopæl her i riget, bortset fra Færøerne og Grønland.

Stk. 2. Medlemmer, der modtager ydelser efter lov om folkepension m. v., lov om invalidepension m. v. eller lov om pension til enker m. fl., kan ikke samtidig modtage efterløn.

Stk. 3. Medlemmer, der er udtrådt af efterlønsordningen inden det fyldte 65. år på grund af overgang til beskæftigelse på arbejdsmarkedet, kan efter begæring atter indtræde i efterlønsordningen, såfremt de opfylder betingelserne herfor i stk. 1, jfr. dog stk. 2.

§ 75 c. Det er en betingelse for at bevare ret til efterløn, at den pågældende i efterlønsperioden ikke har haft erhvervsarbejde, herunder ikke-indtægtsgivende arbejde, af større omfang end sammenlagt 1.000 timer inden for de sidste 12 måneder. Arbejdsdirektøren fastsætter dog efter forhandling med landsarbejdsnævnet nærmere regler for, i hvilket omfang erhvervsarbejde af større omfang end 200 timer inden for de sidste 12 måneder medfører delvis afkortning af efterlønnen.

Stk. 2. Perioder, i hvilke de pågældende modtager sygedagpenge efter dagpengeloven,

5 Udvalgenes betænkninger m.m. (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

medregnes som arbejdsperioder efter forholdet mellem det gennemsnitlige ugentlige timetal i den periode, der danner grundlag for fastsættelsen af sygedagpengene efter dagpengeloven, og en 40 timers arbejdsuge. Perioder med løn under sygdom medregnes tilsvarende.

§ 75 d. Efterløn ydes for lønmodtagere med et beløb svarende til 90 pct. af den pågældendes gennemsnitlige arbejdsindtægt i det sidste år, dog højst et beløb svarende til højeste dagpenge efter § 47.

Stk. 2. Efterløn ydes for selvstændige erhvervsdrivende og medhjælpende ægtefæller med et beløb svarende til 90 pct. af den pågældendes gennemsnitsindkomst i de 2 bedste regnskabsår inden for de sidste 5 år, dog højst et beløb svarende til højeste dagpenge efter § 47.

Stk. 3. Efter 2 år kan efterlønnen dog højst udgøre 80 pct. af højeste dagpenge efter § 47 og efter yderligere 2 år højst 60 pct. heraf.

Stk. 4. Efterløn, der fra overgangen til de i stk. 3 nævnte perioder ydes med 80 henholdsvis 60 pct. af højeste dagpenge, reguleres efter § 47.

§ 75 e. Efterløn udbetales af arbejdsformidlingen.

Stk. 2. Efterløn udbetales månedsvis bagud.

Stk. 3. Efterløn kan ikke udbetales til personer, der i længere tid opholder sig i udlandet. Nærmere regler fastsættes af arbejdsdirektøren.

Stk. 4. Efterløn kan ikke udbetales til personer, som ved domstols- eller administrativ afgørelse er berøvet deres frihed.

§ 75 f. Udgifterne til efterløn afholdes af statskassen.««

Af et *mindretal* (Kurt Hansen (VS)):

3) Nr. 3 og 4 ophæves.

Af et *mindretal* (Ole Henriksen (SF)):

4) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Endvidere ydes efterløn efter begæring til medlemmer, der før det 67. år ned sætter deres arbejdstid til det halve af den normale arbejdstid inden for det pågældende medlems arbejdsområde.«

Af *mindretallet* under nr. 3:

5) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 b, stk. 1, indsættes efter »arbejds løsheds kasser« ordene: »for lønmodtagere«.

Af et *mindretal* (Ole Henriksen (SF) og Kurt Hansen (VS)):

6) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 b, stk. 3, udgår ordene »ikke på ny overgå til efterløn«, og i stedet indsættes: »genindtræde heri, såfremt de opfylder betingelserne i stk. 1, jfr. dog stk. 2«.

Af et *mindretal* (Glistrup (FP), Voigt (FP) og Kurt Hansen (VS)):

7) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 c, stk. 1, 1. pkt., udgår, »herunder ikke-indtægtsgivende arbejde«, og efter »haft« indsættes ordet: »indtægtsgivende«.

Af *mindretallet* under nr. 6:

8) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 d udgår stk. 2 og 3.

9) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens § 75 e udgår stk. 2 og 3.

Af *mindretallet* under nr. 4:

10) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens kapitel 11 a. *Efterløn* indsættes efter § 75 e som ny paragraf:

»§ 01. Til medlemmer, der har begæret efterløn i henhold til § 75 a, stk. 2, ydes efterløn med halvdelen af det beløb, medlemmet ville være berettiget til, såfremt medlemmet helt havde forladt arbejdslivet.«

11) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af lovens kapitel 11 a. *Efterløn* indsættes efter § 75 g som ny paragraf:

»§ 02. Kollektive såvel som individuelle aftaler, der indeholder bestemmelser, hvorefter en lønmodtager under henvisning til nær-

værende lovs regler om efterløn kan afskediges inden det fyldte 67. år, er ugyldige.«

Af *mindretallet* under nr. 6:

12) Nr. 6 ophæves.

Af et *mindretal* (Melchior (CD)):

13) Nr. 6 affattes således:

»6. I § 76, stk. 1, ændres »2,25« til: »3,6«.

Af *mindretallet* under nr. 6:

14) Nr. 10 affattes således:

»10. I § 83 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Til dækning af statens udgifter til efterløn betaler arbejdsgiverne et bidrag, hvis størrelse fastsættes hvert år pr. 1. juli på grundlag af udgifterne til efterløn i det foregående kalenderår.«

Af *mindretallet* under nr. 13:

15) I den under nr. 10 foreslåede affattelse af lovens § 83, stk. 3, ændres i 1. pkt. tallet »2« til: »1,35«, og i 3. pkt. ændres tallet »0,4« til: »0,27«.

Til § 2

16) I stk. 2 ændres datoen »13. april 1978« til: »1. maj 1978«.

17) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 01. Inden 1. januar 1983 kan ligeledes sådanne personer, der kan dokumentere, at de umiddelbart forud for fremsættelsen af begæringen om efterløn har været ansat hos den samme arbejdsgiver i mindst 5 år, overgå til efterløn, såfremt de senest 1. marts 1979 har tilmeldt sig en arbejdsløshedskasse. Efterløn kan endvidere inden 1. januar 1983 opnås af selvstændige erhvervsdrivende, der ved fremlæggelse af regnskaber, momsregnskaber, lejekontrakter el. lign. kan dokumentere, at de i mindst 5 år forud for begæringen om efterløn har haft deres selverhverv. Det forudsættes dog, at de pågældende senest 1. marts 1979 har tilmeldt sig en arbejdsløshedskasse.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Glistrup (FP),

Voigt (FP), Ole Henriksen (SF) og Kurt Hansen (VS)):

18) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 02. I tiden indtil 1. januar 1980 betragtes dagpengereetten for medlemmer, hvis ret til dagpenge er afledt af § 55 a, uanset bestemmelsen i § 75 d, stk. 2, først som opført ved overgangen til efterløn.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ad § 75 a.

Ændringsforslaget bygger på de principper, der er gældende i den svenske ordning. Deltidslønnen kan ydes til de samme aldersgrupper som efter regeringsforslaget og stiller bestemte krav både med hensyn til forudgående arbejde og nedsættelsen af arbejdstiden. Der kræves ikke medlemskab af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse for at få del i ordningen.

Ad § 75 b.

Ved beregningen af efterlønnen er der fastsat et maksimum for ydelsen, men beregningsgrundlaget er i øvrigt den gennemsnitlige arbejdsindtægt i det sidste år.

ad § 75 c og d.

Deltidsefterlønsordningen omfatter både selvstændige erhvervsdrivende og medhjælpende ægtefæller, der er berettiget til tilsvarende ydelser som lønmodtagere ud fra tilsvarende kriterier.

Ad § 75 e.

Da der ikke for selvstændige erhvervsdrivende og medhjælpende ægtefæller findes en arbejdsgiver, der kan give oplysninger om hidtidige arbejdsforhold, overlades det til de pågældende selv at meddele oplysninger herom ud fra de i bestemmelsen nævnte kriterier. Bevisbyrden for en sådan dokumentation påhviler efterlønsansøgeren.

Ad § 75 f.

Bestemmelsen fastslår, at efterlønnen bevares, så længe modtageren opfylder de oprindelige betingelser.

Ad § 75 g.

Da deltidsefterlønsordningen ikke er betinget af medlemskab af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse og i øvrigt er åben for alle, der opfylder de i § 75 a, c og d nævnte betingelser, anses det for rigtigt, at ordningen administreres af kommunen.

Ad § 75 h.

Da pensionsordningerne omfatter alle, der opfylder de givne betingelser, og da forslagsstillerne ikke ønsker at pådrage erhvervslivet nye omkostninger, skal ordningen – ligesom andre offentlige pensionsordninger – finansieres af staten. Da forslaget åbner for tilgang af ny arbejdskraft til erstatning for deltidsefterlønsmodtagere, vil der blive en væsentlig besparelse som følge af, at statskassens udgifter til betaling af arbejdsløshedsunderstøttelse formindskes, og statens økonomiske forpligtelser vil som følge af denne ordning være begrænsede.

Ad § 75 i.

På grund af den korte tid, der har været til udarbejdelse af ændringsforslag, har det ikke været muligt at opstille eksakte regler for ordningens udformning. Derfor har det været nødvendigt at give arbejdsministeren myndighed til at udforme nærmere regler.

Til nr. 2

Ad § 75 a og § 75 b, stk. 1.

Efterlønsordningen må stå til rådighed for alle samfundsborgere, der føler sig nedslidte og er villige til en hel eller delvis pensionisttilværelse.

Ad § 75 b, stk. 3.

Det er ikke rimeligt og ikke menneskeligt, at en person, der finder en passende beskæftigelse for en kortere eller længere tid, ikke kan indtræde i efterlønsystemet igen. Det må stadig være sådan, at det skabende element, arbejdsfunktionen, er noget primært i et menneskes liv.

Ad § 75 c, stk. 1.

Der bør åbnes mulighed for i et vist omfang at have deltidsarbejde ved siden af efterlønnen.

Ad § 75 f.

Uanset hvilken finansieringsform man vælger – de offentlige kasser eller det private arbejdsmarked – skal det producerende samfund under alle omstændigheder betale, således at der nationaløkonomisk ikke vil være nogen forskel. Da alle borgere efter ændringsforslaget skal have mulighed for efterløn, bør udgifterne hertil afholdes af statskassen.

Til nr. 3

Det er ren og skær pression, når det foreslås, at dagpengeperioden for medlemmer over 60 år skal være på 2½ år, når andre arbejdsløshedskassemedlemmer for tiden har en dagpengeperiode på 3½ år.

Til nr. 5

Som mindretallet har fremhævet gentagne gange, er arbejdsløshedskasserne historisk set snævert forbundet med fagbevægelsen. Derfor bør kun lønarbejdere kunne være medlemmer af kasserne. I konsekvens af denne holdning foreslår mindretallet, at de selvstændige erhvervsdrivende ikke bliver omfattet af efterlønsordningen, der i øvrigt i sin udformning på mange måder indeholder en favorisering af de selvstændige erhvervsdrivende.

Til nr. 6

Det er urimeligt at lægge hindringer for lønarbejdernes tilbagevenden til arbejdsmarkedet gennem restriktive bestemmelser om adgang til at modtage efterløn ved fornyet arbejdsløshed.

Til nr. 7

Regeringens lovforslag lægger snærende bånd på efterlønsmodtagernes fritidsaktiviteter og interesser, herunder politisk arbejde, frivilligt ungdomsarbejde og ældrearbejde samt foreningsarbejde i øvrigt. Aktiviteter af nævnte og anden art, som ikke kan henregnes under decideret lønarbejde, bør ikke medregnes i de 200 timer om året, som en efterlønsmodtager har ret til at arbejde i uden nedslag i efterlønnen. Det foreslås derfor, at den omtalte begrænsning alene skal

gælde for så vidt angår indtægtsgivende arbejde.

Til nr. 8 og 9

Det foreslås, at efterlønnen i hele perioden skal udbetales med et beløb svarende til størrelsen af arbejdsløshedsdagpengene.

Til nr. 12 og 14

Det foreslås, at efterlønsordningen fuldt ud skal betales af arbejdsgiverne.

Til nr. 13 og 15

Ændringsforslagene indebærer, at finansieringen af efterlønsordningen ændres, således at medlemmerne afholder ⅔ og arbejdsgiverne ⅓ af de forventede udgifter.

Mindretallet mener, at efterløn skal opfattes som en forsikringsordning. Derfor er det rimeligt, at i det mindste hovedparten af »præmien« betales af de personer, der senere kan få gavn af forsikringen.

Til nr. 16

Skønt den i lovforslaget foreslåede dato, 13. april 1978, har en rimelig hensigt, bør 1. maj foretrækkes, da et månedsskifte giver en lettere registrering.

Til nr. 17

Ændringsforslaget har til hensigt væsentligt at formindske antallet af personer i de restgrupper, der ikke vil falde ind under efterlønsordningen, således som den er foreslået af regeringen. Ingen har tidligere kunnet vide, at medlemskab af en arbejdsløshedskasse ville blive kriteriet for opnåelse af efterløn. Det er derfor naturligt at give et rimeligt varsel.

Til nr. 18

Efter reglen i forslaget § 75 d er tidspunktet for dagpengerettens ophør efter de almindelige regler i arbejdsløshedsloven af betydning for efterlønnens størrelse. Efterlønnen svarer således til dagpengene uanset disses størrelse, så længe medlemmet har ret til dagpenge; derefter kan efterlønnen i 2 år højst udgøre 80 pct. af maksimumssatsen og derefter højst 60 pct. af maksimumssatsen. I § 75

d, stk. 2, er det præciseret, at dagpengerettens ophør er afhængig af § 55, d.v.s. lovens almindelige regel om, at det er en betingelse for ret til dagpenge, at medlemmet har haft 26 ugers arbejde inden for de sidste 3 år.

På tidspunktet for efterlønsordningens start og indtil 1. januar 1980 gælder imidlertid den særlige § 55 a, som udvider retten til dagpenge i forhold til § 55, og det må antages, at en stor del af de medlemmer, der vil overgå til efterløn i 1979, alene er berettiget til dagpenge på grundlag af denne regel. Dette forhold får ifølge lovforslaget betydning for størrelsen af deres efterløn.

Hvis f. eks. et medlem, der overgår til efterløn 1. januar 1979, på det tidspunkt har været ledig i 3 år, er retten til dagpenge efter lovens almindelige regel ophørt 1. juli 1978. Den periode, hvori medlemmet kan få udbetalt den efterlønsats, der højst kan udgøre 80 pct. af maksimumssatsen, bliver derved forkortet med 6 måneder.

Det er i overensstemmelse med efterløns-

ordningens tankegang, at efterlønnens størrelse er afhængig af dagpengeretten og dagpengenes størrelse. Det har imidlertid ikke været tanken, at der i overgangsperioden ved efterlønsordningens indførelse skulle ske en beskæring af efterlønnens størrelse på grund af, at dagpengeretten har været forlænget i henhold til § 55 a. Hensigten har været at sidestille medlemmer, hvis dagpengeret er forlænget efter § 55 a, med medlemmer, hvis dagpengeret udløber efter de almindelige regler, også med hensyn til efterlønnens størrelse. Dette kræver en overgangsbestemmelse med henblik på denne særlige gruppe medlemmer.

Ændringsforslagets formål er at indsætte en sådan overgangsbestemmelse, der er i overensstemmelse med lovforslagets intentioner og udgangspunktet for de økonomiske beregninger. Ændringsforslaget medfører derfor ikke merudgifter i forhold til lovforslaget.

Bakholt (S) Erling Dinesen (S) Hans Jørgen Jensen (S) Søren B. Jørgensen (S) fmd.

Inge Fischer Møller (S) Kaj Poulsen (S) Taanquist (S) Holm (V)

Jens Peter Jensen (V) Voigt (FP) Glistrup (FP) Schak Nielsen (DR)

Grethe Fenger Møller (KF) nfmd. Ninn-Hansen (KF) Melchior (CD)

Ole Henriksen (SF) Kurt Hansen (VS)

Partierne DKP, RV, KrF og EP var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.